КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ПЪРВИЧНА ОТКРИТОЪГЪЛНА ГЛАУКОМА В ЗАВИСИМОСТ ОТ ПРОВЕДЕНОТО ЛЕЧЕНИЕ

Йордан Йорданов, Бинна Ненчева, Зарка Стойчева

Катедра по очни болести и зрителни науки, Медицински университет – Варна

QUALITY OF LIFE FOR PATIENTS WITH PRIMARY OPEN-ANGLE GLAUCOMA DEPENDING ON THE CONDUCTED TREATMENT

Yordan Yordanov, Binna Nencheva, Zarka Stoycheva

Department of Ophthalmology and Visual Sciences, Medical University - Varna

РЕЗЮМЕ

Лечението на глаукома може да повлияе на качеството на живот (КЖ) на пациентите по няколко начина. Локалните и системни странични ефекти, трудностите при приложението на лекарства, както и сложността на схемите на лекарствената терапия са фактори, които могат да намалят удовлетвореността на пациентите от терапията. Целта на настоящото изследване е да се направи оценка на качеството на живот на пациентите с първична откритоъгълна глаукома от гледна точка на проведеното лечение. Методи: Изследването обхваща 302 пациенти с първична откритоъгълна глаукома. Направен е сравнителен анализ на КЖ при пациентите с глаукома в зависимост от проведената терапия и страничните ефекти. Резултатите са обработени статистически с помощта на SPSS v.20 for Windows.

Резултати: Има сигнификантна разлика в КЖ при пациентите, които са провели различни лечения ($F=7.08$; $p < 0.001$). С най-ниско КЖ са пациентите, при които са приложени и трите метода за лечение: медикаменти, лазер и операция.

Като странични ефекти са наблюдавани болка, дразнене и сърбеж във и около очите (39.70%) и затруднения при поставянето на капките за очи (18.70%), които водят до ниско КЖ.

Заклучение: Антиглаукомното лечение е дългосрочно и често включва множество медицински терапии, като възможността за нежелани взаимодействия се увеличава с времето и трябва да се прилага такъв план за лечение, който да спре загубата на зрение и в същото време да има добро КЖ.

ABSTRACT

Introduction: The treatment of glaucoma can impact the quality of life (QoL) of the patients in several ways. Local and systemic side effects, difficulties in administering medications as well as the complexity of the medication therapeutic schemes are factors which can reduce the degree of patient satisfaction from the therapy.

Aim: The aim of this study is to evaluate the quality of life of patients with primary open-angle glaucoma in terms of the conducted treatment.

Materials and Methods: The study enrolled 302 patients with open-angle glaucoma. A comparative analysis of the QoL of patients with glaucoma was conducted, depending on the therapy and the side effects. The results were processed statistically using SPSS v.20 for Windows.

Results: There is a significant difference in the QoL of patients who are subjected to different treatments ($F=7.08$; $p<0.001$). The patients where all three treatment methods - medications, laser and operation have been applied have the lowest QoL. The observed side effects are pain, irritation and itching in and around the eyes (39.70%) and difficulties in applying the eye drops (18.70%) and all of them lead to low QoL.

Conclusion: The anti-glaucoma treatment is a long-term one and often includes multiple medicinal therapies, increasing the possibility of undesired side effects with time and thus requiring a treatment plan that can stop the vision loss providing good QoL at the same time.

Keywords: quality of life, treatment, primary open-angle glaucoma, side effects

Ключови думи: *качество на живот, лечение, първична откритоъгълна глаукома, странични ефекти*

Лечението на глаукома може да повлияе на качеството на живот на пациентите по няколко начина. Локалните и системни странични ефекти, трудностите при приложението на лекарства, както и сложността на схемите на лекарствената терапия са фактори, които могат да намалят удовлетвореността на пациентите от терапията (7).

Пациентите, които се чувстват добре по време на терапия, са по-склонни да се придържат към нея (3), за да вземат активна роля в собствените си грижи (2) и да продължат да използват медицинските грижи (6).

Локалните антиглаукомни лекарства взаимодействат с тъканите на очната повърхност. Това взаимодействие може да включва самите активни агенти или консерванти, използвани за стерилизация и/или за стабилизиране на активните вещества в разтвора. Бензалкониев хлорид е детергент, използван като общ консервант за повечето антиглаукомни лекарства.

Проучвания върху животни (5,8) са показали, че бензалкониевият хлорид може да увреди роговицата и конюнктивните епителни клетки и да намали конюнктивната плътност, като по този начин намалява сълзотворната стабилност и насърчава „сухото око“. Изследванията предполагат, че някои от по-новите, не детергент-базирани консерванти, като SofZia® или Purite® имат намалена токсичност (8).

Антиглаукомното лечение е дългосрочно и често включва множество медицински терапии, като възможността за нежелани взаимодействия се увеличава с времето. Отрицателният ефект на сухото око върху качеството на живот не може да се подценява. Причините за непридържане към схеми на лечение са мултифакторни (ниска здравна култура, финансови проблеми, служебни ангажименти) и отчасти зависят от дискомфорта в очите.

Jampel и др. изследват група от 230 пациенти с глаукома или съмнение за глаукома, с молба да опишат доколко те биха били склонни да плащат за определени характеристики в капки за очи (4). Пациентите са били готови да плащат повече за капки за очи, които не предизвикват замъглено зрение (85%), сънливост (83%), смъдене (72%); 59% са готови да плащат повече за кап-

ки за очи, които изискват поставянето им само един път дневно. От друга страна, само 26% от пациентите биха платили повече, за да се получат оригинални капки вместо генерични такива. Капките за очи, страничните ефекти и техните социални последици са ключови фактори за въздействие върху качеството на живот при пациентите с глаукома.

Целта на настоящото изследване е да се направи оценка на качеството на живот на пациентите с първична откритоъгълна глаукома от гледна точка на проведеното лечение.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Изследването обхваща 302 пациенти с първична откритоъгълна глаукома. Направен е сравнителен анализ на КЖ при пациентите с глаукома в зависимост от проведената терапия и страничните ефекти. Резултатите са обработени статистически с помощта на SPSS v.20 for Windows.

РЕЗУЛТАТИ

Съществена роля към КЖ при пациентите с ПОЪГ играе и мястото на поставяне на диагноза, което в много случаи е свързано с правилното определяне на ВОН и последващото лечение. При нашите пациенти най-добро КЖ е постигнато при тези, при които диагнозата е била поставена в специализирана болница (в значителната част СБОБАЛ – Варна), докато при останалите се наблюдават по-ниски стойности на КЖ, особено при пациентите, диагностицирани и лекувани в ДКЦ ($p < 0,05$) (Фиг. 1). Вероятно свързано с недобра компенсация и честа смяна на медикаментите.

Антиглаукомната терапия също е свързана с КЖ ($p < 0,001$), като най-ниско КЖ имат пациен-

Фиг. 1. Средна оценка на КЖ според мястото на диагностициране и лечение на пациенти с ПОЪГ

тите, които са преминали през всички възможни лечения (34,88), докато най-добро КЖ показват пациентите само на медикаментозно лечение (19,77) (Фиг. 2).

Фиг. 2. Средна оценка на КЖ според проведената терапия

Друг фактор от процеса на лечение, който оказва влияние върху КЖ, са броят на използваните медикаменти ($p < 0,001$), като с най-ниско КЖ са пациентите, използващи три вида антиглаукомни медикаменти (Фиг. 3).

Фиг. 3. Средна оценка на КЖ според броя на използваните медикаменти

Като странични ефекти са наблюдавани болка, дразнене и сърбеж във и около очите (39.70%) и затруднения при поставянето на капките за очи (18.70%), които водят до ниско КЖ. Най-често пациентите изпитват краткотраен дискомфорт (39.10%), като при поставянето на капките в 10.00% участват близките на пациента.

Тези резултати основно се дължат и на прогресията и усложненията от заболяването, които са свързани с провеждането на по-агресивна терапия, като оперативната интервенция е приложима при пациенти с много тежка степен на заболяването, което се доказва от изследването на КЖ според стадия на ПОЪГ. Резултатите от изследването показват, че с най-лошо КЖ са паци-

Фиг. 4. Средна оценка на КЖ според стадия на ПОЪГ след проведеното лечение

ентите с напреднал стадий на глаукома ($p < 0,001$) (Фиг. 4).

ОБСЪЖДАНЕ

В свое изследване Al-Nuaimi и сътрудници (1) оценяват как страничните ефекти на капките за очи влияят върху КЖ при пациентите с глаукома. Според техните резултати 79% от пациентите съобщават, че изпитват странични ефекти от локалните медикаменти. Най-честата нежелана лекарствена реакция (съобщено от 49% от пациентите) е парене и смъдене. В нашето изследване като странични ефекти най-често наблюдавани са дразненето и сърбежът във и около очите (39.70%), като 39.10% от пациентите с ПОЪГ изпитват краткотраен дискомфорт. Под 1/5 (18.70%) изпитват затруднения при поставянето на капките за очи, като в 10.00% от случаите при поставяне на капките участват близките на пациента.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През последните години определянето на КЖ при пациенти с различни заболявания, включително и глаукома, стана основен фактор за определяне на качеството на медицинската помощ. В практиката са разработени множество въпросници, които изследват КЖ при пациентите със зрителни нарушения. Основаният извод от всички изследвания е един: че пациентите с ПОЪГ могат да имат ниско КЖ поради редица причини, независимо от ранното диагностициране, спазването на терапевтичния план, както и редовните прегледи при специалисти. Въпреки това много автори свързват КЖ на пациентите с ПОЪГ с провежданата терапия и по-точно със страничните ефекти на антиглаукомните медикаменти.

ЛИТЕРАТУРА

1. Al-Nuaimi D, Salam T, Raj S. Side effects of eye drops v compliance: patients' perspectives. Program and abstracts of the World Glaucoma Congress 2009; July 8-11, 2009; Boston, Massachusetts. Abstract P419
2. Donabedian A. The quality of care. How can it be assessed? JAMA. 1988;260:1743-8
3. Guldvog B. Can patient satisfaction improve health among patients with angina pectoris? Int J Qual Health Care. 1999;11:233-40
4. Jampel HD, Schwartz GF, Robin AL, et al. Patient preferences for eye drop

characteristics: a willingness-to-pay analysis.
Arch Ophthalmol. 2003;121:540–6

5. Kanski J. J. Primary Congenital Glaucoma
In Clinical Ophthalmology Butterworth-
Heinemann, fifth edition, 2003; 245-248
6. Marquis MS, Davies AR, Ware JE Jr. Patient
satisfaction and change in medical care
provider: a longitudinal study. Med Care.
1983;21:821–9
7. Nelson CJ, Weinberger MI, Balk E, et al.
The chronology of distress, anxiety, and
depression in older prostate cancer patients.
Oncologist. 2009;14:891–9
8. Noeker RJ, Herrygers LA, Anwaruddin R.
Corneal and conjunctival changes caused
by commonly used glaucoma medications.
Cornea. 2004;23:490-496

Адрес за кореспонденция:

Йордан Йорданов
Катедра по очни болести и зрителни науки
Медицински университет - Варна
ул. Марин Дринов 55
гр. Варна, 9000
e-mail: dancho_dr@abv.bg